SuV 25.11.2015

- EMUn syventäminen on Junckerin komission kärkihankkeita. Viiden presidentin raportin ajoituksessa on ollut suuria ongelmia; ensin haluttiin välttää törmäys Kreikan kriisiin, nyt EU:lla on kädet täynnä muita, jopa olemassaoloa uhkaavia kriisejä. EU:n kehittämishankkeille ei ole ruokahalua.

- Keskustelu Euroopan talous- ja rahaliiton (EMU) kehittämiseksi nytkähti eteenpäin komission 21.10.2015 julkaiseman toimenpidepaketin myötä. Paketti keskittyy erityisesti EMU:n syventämisen ns. ensimmäiseen vaiheeseen eli vuoden 2017 puoliväliin. EMU:n kehittämisen toisen vaiheen keskusteluja pohjustamaan perustetaan ensi vuoden puolivälissä asiantuntijaryhmä ja keväällä 2017 komissio aikoo julkaista EMU:n viimeistelystä valkoisen kirjan. Tavoitteena on innostaa EU-alueen kattavia konsultaatioita hankkeesta.

- Alustavien keskustelujen pohjalta vaikuttaa siltä, että laajaa tukea pidemmälle meneviin uudistuksiin ei tällä hetkellä ole: Komission julkaisemasta paketista on ehditty käydä alustavia keskusteluja komiteatasoilla. Asia oli esillä myös marraskuun Ecofin-neuvoston kokouksessa, missä ministerit esittivät alustavat näkemyksensä EMU:n kehittämisen ensimmäisen vaiheen toimenpiteistä. Näiden keskustelun perusteella vaikuttaisi siltä, että tällä hetkellä kovin mittaviin uudistuksiin EMU:n syventämiseksi ei ole laajaa tukea. Paketin ehkä pisimmälle menevät tai vaikeimmat toimenpiteet koskevat euroalueen ulkoista edustautumista ja yhteistä eurooppalaista talletussuojajärjestelmää. Euroalueen ulkoisen edustautumisen osalta voi todeta, että euromaiden yhteisen äänen vahvistaminen sai Ecofin-neuvostossa yleisenä periaatteena tukea, mutta komission kaavailuihin välivaiheen ratkaisuista suhtauduttiin skeptisesti. Talletussuojan osalta oli havaittavissa jonkinlaista valmiutta keskusteluun, mutta ajankohtaa ei pidetty vielä sopivana. Yksi ongelma asiassa on maiden väliset erot rahastoinnin asteessa ja pankkijärjestelmän yleisessä kunnossa. Maiden todellisista kannoista saadaan tietoa, kun käsittely alkaa komission esityksen pohjalta. Suomen kannattaa varautua siihenkin, että Saksan näkemykset voivat neuvottelujen myötä pehmentyä tietyin reunaehdoin. Komissio on tehnyt kovasti töitä nimenomaan Saksan vakuuttamiseen.

- Alustavissa näkemyksissä myös paljon eroja jäsenmaiden välillä: Jäsenmaiden alustavat näkemykset ensimmäiseen vaiheeseen kuuluvista toimenpiteistä eroavat melko paljon toisistaan. Keskusteluissa oikeastaan ainoa asia, jonka suhteen on vallinnut yksimielisyys, on nykyisen finanssipolitiikan kehikon yksinkertaistaminen ja sen läpinäkyvyyden parantaminen. Muutoin näkemyksissä on esiintynyt enemmän tai vähemmän eroja. Esimerkkinä voidaan mainita vaikka komission esitykset koskien kilpailukyky- ja finanssipoliittista lautakuntaa. Monet maat suhtautuvat epäilevästi näiden tuottamaan lisäarvoon. Toisaalta osa maista katsoo, että onnistuessaan ne voivat tuoda hyödyllistä uutta näkökantaa asioihin ja edesauttaa sovittujen uudistusten toimeenpanoa.

- Maiden esittämät kannat vasta alustavia ja tilanne voi elää: On hyvä muistaa, että esitetyt näkemykset EMU:n ensimmäisen vaiheen toimista ovat vasta alustavia. Suurista jäsenmaista esimerkiksi Ranska on julkisissa puheenvuoroissa esittänyt valmiutta mennä huomattavan pitkälle euroalueen integraatiokehityksessä. Ja vaikka Saksassa mm. Merkel onkin puheenvuoroissa ollut selvästi pidättyväisempi integraation suhteen, myös siellä on korkeiden vaikuttajien taholta kuultu melko radikaaleja esiintuloja. Esimerkiksi Saksan Gabriel ja Ranskan Macron ovat yhdessä esittäneet, että euroalue tarvitsee merkittävän sysäyksen integraatioprosessissa. He ovat puhuneet mm. euroalueen yhteisesti budjetista, verotusoikeudesta sekä yritysverotuksen harmonisoinnista. Euroopan keskuspankin johtaja Mario Draghi, joka on siis yksi viiden puheenjohtajan raportin kirjoittajista, on puolestaan useilla foorumeilla korostanut yhteisen eurooppalaisen talletussuojajärjestelmän merkitystä pankkiunionin loppuun saattamisen kannalta.

- Euroalueen kehittämistä ei voida tarkastella irrallaan muusta EU:sta: Euroalueen kehittämisessä on tärkeää pitää mielessä myös asian laajempi konteksti. Euroalueen kehittämisellä on vaikutuksia myös ei-euromaihin. Esimerkiksi vahvistamalla euroalueen ulottuvuutta eurooppalaisessa ohjausjaksossa, kuten komissio toimenpidepaketissaan esittää, on kuitenkin huolehdittava siitä, että ohjausjakso säilyttää merkityksensä kaikille EU:n jäsenmaille.

- Euroalueen syventäminen kytkeytyy myös varautumiseen kahden tahdin unioniin. Monet katsovat, että euroalue olisi integraation ydin, ja ulkokehän muodostaisivat UK sekä kaikki ne maat, jotka eivät ole liittymässä euroon ja haluavat muutenkin edetä hitaammin tai ei ollenkaan EU-yhteistyössä. Keskustelu voi alkaa UK:n kansanäänestyksen sekä Ranskan ja Saksan vaalien jälkeen vuonna 2017.